

Uroš Črnigoj

Jure Jakob: *Zapuščeni kraji.*

Ljubljana: LUD Literatura (Zbirka Prišleki), 2010.

Samotne poti, življenje v življenjske situacije dreves in ptičev, pretanje-no, s poslušom za najmanjše podrobnosti naslikani prizori iz narave v brezbarvni svetlobi spomina, delikatnost besed in empatična sugestivnost podob, zastrto plimovanje čustvenih stanj in rahla, mehka, z resničnostjo sveta sprijaznjena grenkoba spoznanj samotnega pesniškega subjekta – to je kratek in zgoščen opis vzdušja in dogajanja v novi, tretji pesniški zbirki Jureta Jakoba, ki nosi nadvse zgovoren naslov.

Jure Jakob ni po naključju eden najbolj branih slovenskih pesnikov v tem trenutku. Dejstva, da je njegova prva zbirka *Tri postaje*, s katero je pred sedmimi leti kot tako rekoč neznano ime odmevno vstopil na prizorišče, doživela ponatis še enkrat hitreje kot kultne *Sutre* Uroša Zupana pred leti, pa v njegovem primeru ni mogoče pripisati neki redko videni inovativnosti izraza ali izrazitemu premiku pesniškega pogleda, kot se je to zgodilo v Zupanovem primeru. Jure Jakob je namreč, kljub temu da je v svojem izrazu edinstven in prepoznaven, po tematiki vseeno značilno slovenski pesnik. Poleg tega da je ton njegovega žlahtnega lirizma nekaj, kar je že od nekdaj značilno za naše kraje, je tak tudi njegov duhovni ustroj, prefinjene estetske podobe iz njegovih pesmi pa večinoma najdemo tudi v naši kolektivni zavesti. Priljubljenost pesnika, katerega posluš za doživljanje vsakdanjosti kot tudi za tisto značilno slovensko poetičnost drobnih, večini neopaznih utrinkov iz narave, ki včasih silovito in drugič nostalgичno vzbudijo zastrte in zatajene občutke, je pravzaprav logična. Jasno razvidna je tudi linija, ki Jakoba in njegov svet tesno povezuje s predhodniki iz različnih odbobij, od Gregorčiča prek Ketteja in Murna, Gradnika vse do Koviča in še marsikoga.

Juretu Jakobu predvsem odlično uspe mnogokaj, kar je blizu vrsti pesnikov in pesnic njegove generacije, ki pa preprosto ne premorejo tolikšne prodornosti ali sugestivnosti. Obstranstvo, ki je v zadnjih treh desetletjih

praktično zaščitna znamka večjega dela mlajše slovenske poezije in v katerega se Jure Jakob usmerja z močjo svojega talenta, zgrabi bralca in ga ne spusti predvsem zaradi glasu, ki izjemno prepričljivo izreka to, kar si je doslej želel izreči že marsikdo, a je bil morda presliššan. Počasen ritem in umirjena ter uravnotežena osredotočenost, s katerima Jakob uspe pričarati številne nepozabne, občasno antologijske podobe, jasno odražata njegovo edinstvenost v nasprotju s pogosto afektiranimi, le stežka artikuliranimi in od notranjega nemira begajočimi stvaritvami vrste njegovih sodobnikov.

Impresivno je videti, koliko pesnik zmore potegniti iz podob zapuščenih krajev ali povsem vsakdanjih dogodkov in opravil, kot je na primer košnja ali podiranje dreves. Z očesom za izjemnost in dramatičnost večini povsem neopaznega dogajanja v eni najboljših pesmi *Topol* upodobi drevo po dolgi suši sredi naposled obilnega dežja in pri tem postreže tudi z vrsto zanimivih podtonov. "Vseh tvojih tisoč listov je odprtih, topol, / odprte oči se svetijo kot kovanci. / Ko gledaš, se krošnja pobliskavajoče obrača, / žareč lesteneč v mokrem zraku." Nepremična samota drevesa deluje kot preprosta in, logično, pričakovana, a zelo sugestivno zaokrožena prisposoba za človekovo izvorno samoto, medtem ko dež, ki drevesu končno vdahne novo življenje, ponazarja to, kar je tudi sicer rdeča nit zbirke: trenutke, v katerih se prebudijo dolgo zatajevana, zastrta občutja. Pesnikov jezik je preprost, a izčiščen do kristalne jasnosti, njegov slog je prefinjen, podstat pesmi pa je elegantno in diskretno zakrita, umaknjena iz prvega plana, a hkrati nabita z močnim in polnokrvnim občutjem. "Ne boš se obrnil stran. / Ne čakaš da mine. / Dolgo ni bilo dežja, topol. / Zdaj se ne ustavi. / Do konca prihaja. / Prodril je v korenine. / Zjutraj ko te spusti v dan, stojiš tam, / kjer stojiš že od nekdaj / visok v svetlobi / in nepremičen."

Preprostost Jakobovega pesniškega izraza je, kot je verjetno razvidno že iz navedenih verzov, le navidezna. Prav tako je z dvodimenzionalnostjo oziroma osredotočenostjo na površino, ki jo v tem kontekstu omenja tudi besedilo Gorana Dekleve na zavihku knjige. Večplastnost je v pesmih ves čas zelo prisotna in je tudi zavestno razdelana, vendar je hkrati zastrta, največkrat tudi deloma zabrisana. Ne gre le za to, da je pri razbiranju pomenov, ki jih evocirajo pesniške podobe, veliko prepuščeno bralcu, temveč smo tudi priča pesniškemu postopku, ki daje prednost skrivnostnosti in nerazberljivosti pred razvidnostjo sicer zelo pozorno izdelane strukture. V tem smislu se vsaj najboljše med Jakobovimi pesmimi izmikajo preveliki umetnosti in namesto tega vzbujajo občutek arhaičnosti ali vsaj samoniklosti sveta, ki ga popisujejo. V tistih pesmih, ki so postavljene v poletni svet jadranskih otokov, se ta arhaična skrivnostnost vsega

bivajočega lepo poklopi s pesnikovo fascinacijo nad vsem, kar ga obdaja. V sklepni pesmi zbirke *Bele pečine* se Jure Jakob naposled poda tudi iz ožjih meja svojega intimnega doživljanja sveta in si dovoli sugestiven domišljjski izlet: "Z belih pečin jemljem podnevi hlad, v noči / toploto. Z mislijo, skoraj brezizrazno, belo / kot to kamenje, stopam v ladje, / na katerih si težka telesa, / naslonjena na ograje, sklonjena nad vodo, / v hipnih odbleskih urejajo življenja, / pod vsakim plava riba, / in valovi, ki udarjajo ob bok, razpadajo / v slovesnem pritrjevanju."

Pesnim Jureta Jakoba poleg svežega in gibkega jezika, s katerim mehko potuje po svojih melanholičnih pokrajinah, daje poseben čar prav njihova odmerjena distanciranost. Čeprav lahko sklepamo, da so pesmi zvest odraz njegovega notranjega doživljanja, se sam pesnik nikjer ne izpostavlja, svojih občutkov nikjer ne popisuje. Namesto tega jih ves čas podaja posredno, skozi upodobitve obstranskih, zapuščenih, na videz nepomembnih, a v svojem od človeka neodvisnem trajanju globoko prvinskih krajev, bitij in pojavov.

Ponekod, na primer v pesmi *Orli* ali *Kosec*, je opaziti, da pesnik pravzaprav tke svojevrstno osebno mitologijo. Orli v svoji neulovljivi mogočnosti in s hladnim plenilskim nagonom ali kosec v svojem delovnem dnevu v enaki meri odražajo lastno veličastnost kot tudi arhaična, težko doumljiva pesnikova občutja. V zbirki, ki stavi na nepretencioznost in zastrtost pesnikovih vzgibov, tovrstni trenutki nekoliko izstopajo, hkrati pa nakazujejo, da tudi ostale, na površini bolj zbrušene pesmi, premorejo vrsto skritih plasti pomenov, ki jih lahko odkrijemo z večkratnim branjem. *Zapuščeni kraji* Jureta Jakoba so umirjena, a bogata zbirka, ki ne izstopa s silovitostjo ali udarnostjo, temveč s konsistentnostjo in pretanjenim izrazom. Pred seboj imamo introvertirano mojstrovino melanholičnega značaja in zastrte intimistične naravnosti.